

EĞİTİM SÜRECİNDE KÜTÜPHANELER VE GENÇLİK(*)

Araş.Gör. Fahrettin Özdemirci

Kütüphane ve gençlik konusu ele alınırken yalnızca, gençliğin kütüphaneyle ilişkisi üzerinde durmak yeterli değildir. Böyle bir yaklaşımla yapılacak değerlendirme bizi yanlış sonuçlara götürecektir. Çünkü kütüphaneyle ilişki insan yaşamının genç olarak nitelenen devresinde ortaya çıkmaz, insan da yaşama genç olarak başlayamaz. Gençliğe kadar geçirdiği bir süreç vardır. Bu süreci kütüphaneyle, kitapla ilişkisi açısından değerlendirmek, daha sonra gençlik ve kütüphane ilişkisine bakmak gerekmektedir.

Eğitim sürecinde, öğrenciler okumaya yönlendirilmemekte, özendirilmemekte, kütüphane kullanmaya teşvik edilmemektedir. Okumak örgün eğitim olarak algılanmakta, diploma ile noktalanmasıyla sona erdiği düşünülmektedir. Bizde çocuk genel olarak okumaya, okulla birlikte başlarken okumayı da zorunlu ders olarak algılamakta, onun için okumak bir görev, ağır bir iş, sıkıcı bir uğraş olmaktadır. Okul ile, meslek ile ilgili kitaplar dışında pek kitap okunmamakta, okumaları için de yönlendirilmemektedir. Sonra da gençlik, kitap okumuyor, kütüphaneye gitmiyor diye suçlanmaya başlanmaktadır. Acaba suçlanması gereken gençlik mi? Yoksa eğitime bakış açımız ve ona verilen eğitimde ki eksiklik midir? Bence üzerinde durulması gereken konu budur.

Öğrenme kaynaklarına ulaşıldığında, insanların başkaları tarafından kendilerine öğretildiği zaman olduğundan daha çok şey öğreneceği düşüncesine bir kısım öğretmenler inanmamaktadır. Kütüphanelerin daha az kullanıldığı gerçeğini de sık sık bu düşüncelerine delil olarak göstermektedirler. Oysa öğrencilerin kütüphaneleri kullanmaya ve okumaya kendileri tarafından yönlendirilmediklerini gözden kaçırmakta, sonuçta kütüphaneler kullanılmamaktadır. Çünkü onlar insanları, kendilerine "öğrettilmesini" talebetmek üzere yetiştirmektedirler. Böylece de kendi varlık nedenlerini koruduklarını sanmaktadırlar.

* Gençlik Haftası'nda 20 Mayıs 1991 tarihinde Milli Kütüphane'de ve 28. Kütüphane Haftası'nda 01.04.1992 tarihinde Nispetiye Halk Eğitim Salonu'nda verilen konferans metinleri esas alınarak hazırlanmıştır.

Hepimiz az okuyan bir toplum olduğumuzu çeşitli sebeplerle dile getiriyoruz da, bu gibi nedenlerin üzerinde hiç durmuyor, kendimizi hiç sorgulamıyoruz. Gerçekten ben bu toplumun bir parçası olarak neden okumuyorum, neden okuyan bir birey değilim ya da gerçekten okuyan bir birey miyim?

Köşeyi dönmek ya da bir koyup yirmi almak gibi gençlik arasında yaygınlaştırılan çıkarıcı bir felsefe vardır. Bu tür bir bakış açısı egemen olduğunda elbette okumaya özendirme söz konusu olamayacak, gençlere sorumluluk aşılanamayacaktır.

Oysa, insanlara, özellikle sorumsuz olduklarından şikayet ettiğimiz gençlere, eğitimleri süresince, ister çalışırken, ister sever, ister nefret ederken olsun ya da isterse dedikodu dahi yaparken olsun bunlar hayatın ayrılmaz birer parçalarıdır- belli bir sorumluluk taşımaları gerektiği verilmeli, bu sorumluluğun ne olduğu ona öğretilmelidir. Aksi takdirde onlar çeşitli türden kötü niyetli insanların maşası olacaktır. Böyle olunca da toplumsal bunalımlar baş gösterecektir. Nitekim bunlar yaşanmış, sonuçta gençlik sorumsuzlukla suçlanmış, ama suçlayanların sorumsuzluğu gözardı edilmiştir. İnsanların kendi başlarına birşeyler öğrenemeyeceği, öğrenmek için hep birilerine gereksinimleri olacağı anlatılmıştır.

Kitapla, kütüphaneyle bir gencin ilişki kurmasının akılla, bilgiyle, düşünceyle çağdaş dünya ile ilişki kurmak demek olduğu, gençlerin kitap ve kütüphane gibi araçları kullanarak kendi kendilerini yetiştirebilecekleri, kendilerini geliştirebilecekleri hep unutulmuş ya da gözardı edilerek, bu yönde bir çaba sarfedilmemiştir.

Kuşkusuz gençliğin sorunları oldukça fazladır. Bunların içinde eğitim ise ayrı bir özellik taşımaktadır. Eğitimdeki sorunlar, gençliğin diğer sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Gençliğin okumayla, kendini yetiştirmeyle, kütüphaneyle olan ilişkilerindeki sorunların temelinde eğitim yatmaktadır. Ayrıca eğitimi etkileyen fiziksel ortamlar, barınma, yurt, iyi bir aile ortamı ve yaşamın güçlükleri de başta gelmektedir.

Eğitimdeki Sorunlar

Başta gelen konu gençliğin eğitim-kültür sorunudur. Burada, bu sorunun nedenleri üzerinde durulacaktır. Bu bağlamda;

Türk öğrencisinin genelde; tartışan, fikrini serbestçe söyleyebilen, bir konuyu savunabilen, birşey bulup ortaya koyabilen bir öğrenci olmadığı söylenmekte, nedenleri üzerinde durulmamaktadır.

Bu durum, öğrencilerin kendisinden değil, aile ve okul eğitiminin niteliğinden kaynaklanmaktadır ve bunun nedenleri de şunlardır:

1. Genelde aile yapımızın tartışmaya açık olmaması sebebiyle öğretmenin ve öğrencinin bu zihniyette yetişmiş olması,
2. Okullarda yaratıcılığı teşvik edecek ders araç-gereçlerinin bulunmaması, bulunanlarda da bunların kullanımına zaman ayrılmaması,
3. Ders programlarının diyalog değil, monolog biçimde düzenlenmiş olması, bu geleneğin üniversitelerde de sürdürülmesi,
4. Disiplin kavramının yanlış anlaşılmasından dolayı, itiraz ve tartışmanın öğrencinin aleyhine puan teşkil etmesi ve sessiz sakin öğrencinin "iyi" öğrenci olarak görülmesi,
5. Öğretmenin kendi bilgisini yetersiz görüp, otoritesinin sarsılmasından korkarak sınıfta tartışma açmaktan kaçınması,
6. Sınıfların kalabalık olması,

gibi nedenlerin sonunda "eğitimde nitelik" eksikliği dediğimiz olgu da yaratılmış olmaktadır.

Sürekli tartışılan ev ödevi konusu da gündemden hiç inmemekte, bu gidişle de gündemden hiç inmeyeceğiz benzememektedir. Çünkü ev ödevi bilinçli verilmemekte ve ev ödevi kavramı bizde yanlış anlaşılmaktadır. Öğretmenin verdiği konunun boyutu, sınırları hiç belli değildir. Öğrenci ödevi nasıl hazırlayacaktır. Bu konuda bir eğitim almamıştır. Böyle olunca da ödev hazırlamak bir külfet olmaktan öteye gidememektedir. Öğrenci ödevini ancak ailesinin çabaları sonucu hazırlayabilmektedir. Oysa öğrenci salt ödev yapmaya değil, kitabın dünyasına yönlendirilmelidir. **Çünkü kitapların dünyasındaki yaşam, dikkatli yapılması istenen bir ev ödevinden daha önemlidir.**

Çocuğun sınavlardan çok başarılı notlar alarak, bir takım ev ödevlerini kopya ederek ya da ailesinin yardımıyla hazırlayarak, okumaktan ve düşünmekten elde edilen o büyük insanca zevki tatmadan okulu bitirmesi mümkündür. Oysaki, kitapların onlara sunduğu güzel fikirlerden uzak, kültürel mirasımızın zenginliklerinden zevk duymadan ve kişiliğini kazanmadan bitirilen bir okul o insana kuru bir diplomadan başka hiç birşey sağlamayacaktır.

Okula gitmelerine karşın, çocuklar kitap olmadan, kütüphane hizmetine ulaşmadan yalnızca ders kitabı okuyarak okuma alışkanlığı edinemezler. Edinemedikleri için de yetişkinlerin onlardan "okumuyorlar", "iyi terbiye almıyorlar", "başboş geziyorlar" gibi cümlelerle yakınmaları, suç işledikleri zaman da onları cezalandırma haklarının doğması, biraz haksızlık değil midir?

Kitabı yaşamımızın ayrılmaz bir parçası yapmadıkça, bir toplumun gelişmesi mümkün değildir. Örgün ve yaygın eğitim yoluyla okuma alışkanlığını kazandırmak ve yaygınlaştırmak, bireyleri birer kültür insanı ve uygar yaşamın bilinçli üyesi olarak yetiştirmek kaçınılmazdır.

Okumak yalnız örgün eğitimdeki bireyler için değil, toplumun etkin ve yaratıcı birer bireyi olarak eğitilmesi gereken herkes için gereklidir.

Gerçekten sorun, toplumun tümünü ilgilendiren topyekün bir kültür seferberliği sorunudur. Bu sadece gençliğin sorunu değildir.

Bu sorunun üstesinden ancak, gerçek okuma alışkanlığını toplumun yaşama biçimi durumuna getirmekle ve bu tür etkinlikleri desteklemeye yönelik kararlı bir eğitim-kültür politikasıyla gelinebilir.

Çağdaş düşüncelerle donatılmış insan yetiştirmek için, bilgi kaynakları ile beslemek gerekir ki, bu kaynakların ortak dili alfabe, bu dilin yaratıcıları da yazarlar, bilim adamları; ürünleri ise çeşitli türden bilgi kaynaklarıdır; hizmete sunan yerler ise kütüphanelerdir.

Okuma-yazma bilmek, ilkökul diploması bulunmak bir zamanların Türkiye'sinde bir aşama olarak kabul ediliyordu. Bugün bırakın ilkökul diplomasını, üniversite diploması da tek başına bir iş görmemektedir. Kendini yetiştirebilen, araştıran, düşünen insan gerekmektedir. Öyleyse çocuklara eğitim sürecinde, belli davranışları kazandırmak ve kişiliklerini geliştirmek için gerekli eğitim ortamları hazırlanmalıdır. Aksi halde sonraki yıllarda bu açığı kapatmak mümkün olamamakta ve bireyler bu olumsuz izleri ömürleri boyunca taşımaya mahkum edilmektedir.

Kanımcı Türk eğitim sisteminde eksik olan can alıcı nokta, yaratıcılığa pirim verilmemesidir.

Okumaya Kavramsal Yaklaşım

Eğitim sürecinde, okuma alışkanlığının, okur-yazar olmaktan farklı olduğu gerçeği bireylere verilememiş, okur-yazar olmanın herşeyi çözebileceği düşüncesi hakim olmuştur. Bunun sonucu olarakta,

arada bir kitap okuyup, kırk yıllık kitap okuru gibi öğünenler de eksik olmamıştır.

Bu da bize "okuma" kavramının toplumda yanlış anlaşıldığını göstermektedir. Aynı zamanda eğitim sürecinde de bu kavram insanların kafasında tam oluşturulamamıştır.

PIAR Araştırma Ltd. Şti. tarafından 1990 yılında kütüphaneler Genel Müdürlüğü için yapılan "Niçin Az Okuyoruz" kamuoyu araştırması sonuçları da bu görüşümüzü desteklemektedir:

1. Okumak için günde yarım saatten az zaman ayıran deneklerin %67'si hiç kitap okumamakta, bu zamanı gazete, dergi vs. okuyarak değerlendirilmektedir. Yani okuma alışkanlığını gazete, dergi vs. okumaktan ibaret saymaktadır.

2. Hiç kütüphaneye gitmemiş olan deneklerin %45'inin daha fazla kütüphane açılması gerektiğini ifade etmesi dikkati çeken diğer bir husustur.

3. Burada şaşırtıcı diğer bir nokta da, okuma alışkanlığı olduğunu söyleyenlerin %32'sinin hiç kitapçı dükkanına gitmemiş olmasıdır.

Yeterince kitap okuduğunu iddia eden kişilerin, son bir ay içinde hiç kitap okumadığını söylemesi, kitapçı dükkanına hiç uğramamış olması, kitap okumaktan ne anladığını göstermektedir.

O halde sorun, olguya yaklaşımda ortaya çıkmaktadır. Okumanın, okuma alışkanlığının ne demek olduğu bu kişiye öğretilmiş olsaydı ya da bu olgunun boyutlarını kavrayabilseydi, böyle bir yanlışlığa düşmezdi. O zaman sorun kişilere eğitim süreci içinde bu tür olguların kazandırılmasına, kavratılmasına dayanmaktadır.

Yani sonuçta okur-yazar var ama, okuma alışkanlığı var mıdır? Çünkü okuma alışkanlığı olması, okur olmaktan ayrı bir olgudur. Okuma-yazma seferberlikleri yeterince bilgi kaynağı ve kütüphanelerle desteklenmediği sürece, okur-yazar istatistiklerini kabartmaktan başka bir işe yaramayacaktır. Sonuçta parmak basan insanlar imza karalayan insanlara dönüştürülmüş olacaktır.

Okuma Alışkanlığı Kazandırma

Okuma eğitilden geçmemiş, yeterli okuma hızına erişememiş kişiler, ellerine aldıkları bir kitabı, sıkılmadan, yorulmadan bitiremezler. Kitaplar onlar için bir hapishane, okumak çok yorucu ve sıkıntı verici

bir iş olmaktadır. Sayfaların ardından bir an önce sıyrılıp kurtulmak isterler. Buna karşın okuma hızı iyi olan, kolay ve güzel okuyacak, güzel ve kolay yapılan işler kişiye zevk verecek, zevkle yapılan işler de yaşam boyu sürecek alışkanlıklara dönüşecektir.

Okuma alışkanlığı, günün içinde yaşamın doğal bir ögesi gibi okuma gereksinimi duyulmakla başlamalıdır. Ağır bir işi yapar, işkence çeker, eziyete katlanır gibi okumak, okuma alışkanlığı olamayanlar için söylenebilir.

Okuma alışkanlığını çocuk, ailesi içinde, yakın çevresinde ve okulda edinecek, okumak yalnız bir zevk değil, bir gereksinmeye dönüşecektir. Her an olmasa bile, boş her anında okuyacak bir şeyler arayacaktır.

Okuma alışkanlığı edinmede ailenin çocuğa etkisi ne olabilir biraz da onun üzerinde duralım:

Herşeyden önce, çocuk yaşadığı evde okuyan insanlar görmelidir. Evde kitap görmelidir. Kendisine kitap hediye edilmeli, verilmelidir. Ülkemiz açısından bu duruma da açıklık getirmek için PIAR'ın araştırma sonuçlarına bir kez daha bakmak yararlı olacaktır:

1. Deneklerin %8.8'inin evinde hiç kitabı olmadığı, %31.6'sının evinde 10 ila 50 adet, %10'unun 10'dan az, yaklaşık yarısının 50'den fazla kitabı olduğu, deneklerin %52'sinin sahip oldukları kitapların yarısını veya daha azını okudukları görülmüştür.

2. Çocuk sahibi deneklerin %47.5'inin çocuğunu boş vakitlerinde kitap okumaya teşvik ettiği, %38.3'ünün çocuğu için kitap satın aldığı (fakat kitap satın almaktan ne anladığı sorulmamış, bu ders kitabı da olabilir), %31.1'inin ise bu konuda hiçbir şey yapmadığı görülmüştür.

3. Çocuğu ile kitapçı dükkanını gezen denek sayısının da oldukça düşük olduğu ifade edilmektedir.

4. Yeterince kitap okuduğuna inananların %26.8'inin bu konuda her hangi bir şey yapmadıkları ortaya çıkmıştır.

5. Ayrıca bu araştırma sonuçlarında, okumaya daha fazla zaman ayıran deneklerin çocuklarını okumaya daha fazla teşvik ettikleri ortaya çıkmıştır.

Bu durum göstermektedir ki, aile ortamında çocuğun okuma alışkanlığı kazanabilmesi için toplumun büyük bir çoğunluğu çaba

sarfetmemekte, bu konuda bilinçsiz davranmaktadır.

Oysa kitap tüketilirken (okunurken) yok olmayan, aksine onu tüketenin belleğinde biriken bir maldır.

Çocuk denince akla hep oyun ve oyuncaklar gelmektedir. Kitaplar çocuğa bir oyuncak, sayfalar arasında dolaşması oyun olarak verilmelidir. Çocuklara verilen oyuncak arasında ne dilerseniz bulunmakta, maket bir kitaplık, maket bir kütüphane bulunmaktadır. Çocuk maket evle, maket arabayla oynamakta, böylece insana daha çocuk yaşta hayatında nelere sahip olması, neleri elde etmesi gerektiği adeta aşılarmakta, evinin bir köşesinde kitaplığı olması için yönlendirilmemektedir.

Bunların yanında çocuk yayınları ve yayıncılığı da ülkemizde yeterince gelişmemiştir. Çocuk dergiciliği ise adeta bankaların eline geçmiştir. Aylık sayılar halinde yayınlanan banka çocuk dergileri, müşterilerin bir kısmına hemen dağıtılıp tükenmektedir. Banka hesabı olmayan ailelerin çocuklarının eline geçmesi tesadüfe kalmaktadır. Habuki, çocuk dergileri çocukların okuma alışkanlığı edinmelerinde önemli bir araçtır.

Bu konuda Kültür Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın "**Çocuk Dergisi**" çıkarması zamanı çoktan gelmiş de geçmiştir.

Çocuk kitapları konusunda Kültür Bakanlığının çalışmaları gerçekten takdire değer bir kültür hizmeti idi. Ömer Seyfettin'in hikâyeleri, milli destanlarımız vb. çalışmaları (son bakanın göreve gelmesiyle çocuk kitaplarının niteliği de değişikliğe uğramıştır). Ancak çocuk yayınlarındaki resimlerin dikkatli ve güzel yapılması çocukların ilgisini çekmesi ve estetik anlayışlarının gelişmesi açısından önemlidir. Bakanlıklar çocuk kitaplarının resimlenmesi için yarışmalar açarak, böylece de hem çocuk kitaplarındaki kaliteyi artırmış, hem de yeni yetkeleri ortaya çıkarmış olacaktır.

Yine üzerinde durulması gereken bir konu da yazarların desteklenmesi, toplumda tanıtılması, daha doğrusu çocuklara örnek kişiler olarak tanıtılması sorunudur. Bir sporcuya gösterilen ilginin bir yazara gösterildiği söylenebilir mi? Bunun sonucu olarak da çocuk kendisine sporcuyu örnek almaktadır. Bunlar yapılmasın demek istemiyorum ama, hayat sadece spordan ve sporcudan ibaret değildir. Bu toplumun çok tanınmış ve insanlığa katkıları olmuş çok nitelikli yazarları vardır. Bunlar çocuğa neden örnek olarak verilmemekte, bu insanlar okuma alışkanlığının kazandırılmasında neden reklam aracı olarak kullanılmamaktadır? Durum böyle olunca da, 21. yüzyıla

yaklaştığımız da bile Türkiye'de kütüphanelerin durumu uygarlık ve eğitim-kültür adına düşündürücü durumunu korumaktadır. Sonuçta, kütüphaneye hiç gitmemiş öğrencilerimiz dahası öğretmenlerimizle karşı karşıya kalmaktayız.

Her başarılı erkeğin arkasında mutlaka bir kadın vardır sözü ya da tam tersi meşhurdur. Bunların ne kadar doğru ya da yanlış olduğu tartışılabilirse de, **Başarılı bir eğitim ve öğretimin arkasında mutlaka kitap ve kütüphane vardır** sözü de o derece tartışma götürmez bir gerçektir.

Gençleri sadece sporla, teypler, radyolar, televizyon kanalları ile değil, aynı zamanda akıllı ve güzel kitaplarla meşgul etmek için çalışmalar yapılmalıdır.

Bilgi Kaynakları, Bilgi Çağı ve Kütüphaneler

Bilgi depoları oluşturmak, bir bilgi stoku kurmak, mevcut sorunları daha çok bilim üreterek üstesinden gelmeye çalışmak, bunalımı çözmeye yolundaki son girişimler olarak göze çarpmaktadır. Ancak yeterince üzerinde durulmayan, bu bilgi stokunu tüketirken üreten bir toplum oluşturma konusudur.

Bilgi kaynakları, bilgi çağının nedeni değil ürünüdür. 15. yüzyılda başlayan Endüstri Devriminde insanların araçlara karşı tutumu, yeni güç kaynaklarının icadını gerekli kıldıysa, bilgi çağı da; insanların bilgiye karşı olan tutumu, bilgiye her zamankinden daha çok gereksinim duymaları, **yeni bilgi kaynaklarının icadını gerekli kılmıştır. Yani bilgi kaynakları, bilgi çağının nedeni değil ürünü olmuştur.** Günümüz gençliği bu ürünlerden her zamankinden daha çok yararlanmak durumundadır.

Bilgi, insan için hayati bir gereksinimdir, çünkü insanlığın gereği ve ürünüdür. Onun için de eğitim insanlara, kendilerini sürekli geliştirmelerini sağlayacak, bir takım değerleri vermek, alışkanlıkları kazandırmak amacı gütmelidir.

Konumuz okuma, kitap ve kütüphane olduğuna göre eğitim sürecinde, bu açılardan neler yapılabilir onun üzerinde durmak gerekmektedir.

1. Eğitimde öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmak, düşünsel gelişmelerini sağlamak ancak **iki ders programının** kaynaştırılmasına bağlıdır.

Resmi ders programında yer alan bilgileri veren her öğretmen aynı zamanda **ikinci bir ders programı izlemelidir.** Bu zorunlu olan

programa ek olarak konulmuş bir "bilgi programı", "bilgiye erişim programı" olmalıdır.

İkinci programı uygulamak öğrencilerin düşünsel olgunluğa ulaşabilmelerinin, toplumun çok yönlü düşünsel yaşamında yer almalarının, kendi kendilerine bilgi edinmelerinin temelini oluşturmaktadır.

İkinci program, iyi öğretmenin ve uygulamanın en önemli amacı, yani kendi kendine okumak, kitaptan ve kütüphaneden yararlanmaktır.

Öğretmenin nasıl bir karakter oluşturucu, sorumluluk sahibi kılıcı bir rol oynayabileceği konusu üzerindeki tüm konuşma ve tartışmalar, kendini eğitime, kendi bilgisini geliştirme üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu konu gençlerin yaşam tarzına yeterince yerleştirilmedikçe bir anlam ifade etmeyecektir.

Kendi kendini eğitime, bilgisini geliştirme, kendi kendine keşfetme olmaksızın öğretim, karakterin oluşmasında, yeteneklerin ortaya çıkmasında, sorumluluk aşılmasında hiç bir rol oynamayacaktır. Bu demektir ki, **insanın doğasındaki kendi kendini eğitime gereksiniminin teşvik edilmesi son derece önem taşımaktadır.** Yani insanlara daha küçük yaşlardan başlayarak bağımsız çalışma becerisi öğretilmeli, kazandırılmalıdır. Bunu sağlayacak kurumsal yapı ise başta okul kütüphaneleri olmak üzere, her türden kütüphanelerdir. Öğrenme aşkının var olmadığı, kütüphaneyle desteklenmediği yerde, bir okulun başarılı olması beklenemez.

2. Kütüphaneler için, devlet ve özel kurumlarca ödenek sağlanmalı, teşviklerden, vergi indirimlerinden yararlandırılmalıdır.

3. Okullarda öğrencilere, haftada birkaç saat kütüphanede, "kitap tanıtma ve okuma" dersi için zaman ayrılmalıdır.

4. Okullarda ve yuvalarda meslek öğrenimi görmüş öğretmenler çalıştırıldığı halde çocuk kütüphanelerinde meslek öğrenimi görmüş kütüphanecilerin çalıştırılmaması, kütüphane kullanmaya alıştıran çocukların okur olarak pek önemsenmediğini göstermektedir. Bu konunun ciddiyetle ele alınması gereklidir.

5. Her türlü iletişim kanalı aracılığı ile çocuk ve kitap ilişkisi olabildiğince erken başlatılmalı ve sürekli desteklenmeli ve yönlendirilmelidir.

6. Her düzeydeki eğitim ve öğretim kurumunda çocuklar ve onları yetiştirenler amaçlı okumaya yönelik çalışmalara sınıf ve zaman ayırmalıdır.

7. Öğrencilerin okul gazetesi çıkarma eylemleri desteklenmelidir.

8. Liselerde ve üniversitelerde **"kütüphane kullanma" ya da "bilgiye erişim"** dersi okutulmalıdır.

9. Öğretmenler öğrencilere kitap tavsiye etmelidir.

10. Her düzeydeki okul kütüphanesi, her okulda eğitim-öğretim-boş zamanları değerlendirme amacı ile kullanılabilir, etkin bir kültür ortamı haline getirilmelidir.

Kitapla, kütüphaneyle, okumayla bunca sorunlarımız arasında, yine de kitap basan, kitap satan ve kitap okuyan varsa ki var, geleceğe yönelik umutlarımız da var demektir.

Kaynakça

- Halk Kütüphanesi Hizmetlerinin Yurt Sathında Yaygınlaştırılmasında Mahalli İdarelerden Beklentilerimiz.** (Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü, 1990)
- Özdemirci, Fahrettin. "Beş Yıllık Kalkınma Planlarında Halk Kütüphanelerimiz", *Türk Kütüphaneciliği*, 1: 4 (1987), 196-208.
- Özdemirci, Fahrettin. "Gençliğin Boş Zamanlarının Değerlendirilmesinde Kitap ve Kütüphanelerin Rolü", *Milli Kültür*, 57 (1987), 68-71. (Kültür ve Turizm Bakanlığı Birincilik Ödülü)
- Özdemirci, Fahrettin. "Halk Kütüphanelerimizin Mali Kaynaklarını Geliştirme Yolları", *Prof. Dr. Osman Ersoy'a Armağan* (Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği, 1990), 108-121.
- Özdemirci, Fahrettin. "Kütüphane-Eğitim-Toplum İlişkisi", *Araştırma: Aylık Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 4: 42 (1992), 2-8.
- Özdemirci, Fahrettin. "Niçin Az Okuyoruz Kamuoyu Araştırması Sonuçlandı", *Türk Kütüphaneciliği*, IV: 3 (1990), 154-155.
- Özdemirci, Fahrettin. "Okul Yapıtırma Kampanyası, Okul Kütüphaneleri ve Öğretmenler", *Türk Kütüphaneciliği*, V: 2 (1991), 73-75.